

Трансформация образа Блока у Цветаевой происходит в конце цикла. Цветаева больше никогда не назовет его лебедем. Блок у Цветаевой соотносится теперь с ангелом.

В цикле «Стихи к Блоку» четко раскрывается еще одна из основных тем цветаевской лирики – тема любви-разлуки, причем разлука в пространстве цикла «Стихи к Блоку» поэтически сближается с темой смерти.

М. І. Кірушкіна (УА «ГДУ імя Ф. Скарыны»)

Навук. кір. Т. А. Фіцнер,

к. ф. н., дацэнт

ГІСТАРЫЧНАЯ ПРОЗА В. ПАТАВАЙ

Гістарычная праўда, вобраз нацыянальнага героя, прататып і вымысел, навізна сюжэта, аб'ектыўная дакладнасць у апісанні мінулага з'яўляюцца магістральнымі ў гістарычнай прозе В. Патавай.

Аповесць «Прадыслава» – гэта рамантычны жыццёпіс вядомай князёўны, у цэнтры якога вобраз Ефрасінні Полацкай, зямной жанчыны са сваімі жыццёвымі пакутамі і хваляваннямі, якая прысвяціла сябе служэнню «вышэйшаму, што ёсць на зямлі, – Богу» [1, с. 30]. Адметнае месца ў творчасці пісьменніцы займае і праблема нешчаслівага жаночага лёсу. Пацвярджэнне гэтаму – вобразы Еўкі Касцевіч і яе маладой гаспадыні, Альжбеты Астрожскай, лёс якіх быў не вельмі шчаслівы, «з адчуваннем марнасці жыцця, з ціхай, затоенай надзеяй на нейкія змены» [1, с. 142] (аповесць «Чорная княгіня»). Творскіраваны на пазнанне прыроды жаночай душы, а раскрыццё яе ўнутранага драматызму дазваляе пісьменніцы перадаць хісткасць жыцця асобнага чалавека на хвалях часу.

В. Патава ў аповесці «За морам Хвалынскім» сцвярджае сутнасную блізкасць розных культур, агульначалавечых каштоўнасцей: «У свеце – адна душа, а мы ўсе, усе тыя, хто жыве на зямлі, – толькі яе часткі. Вось чаму людзі павінны слухаць кожны сваю душу – у ёй водгалас адной музыкі» [2, с. 194], – так гаворыць герой твора, палачанін Алекса, якога нечаканае каханне прымусіла накіравацца ў пошуках страчанай дзяўчыны за мора Хвалынскае, у Бухару.

У гістарычных апавяданнях з цыкла «Гул далёкіх стагоддзяў» дзейнічаюць рэальныя гістарычныя асобы, прататыпны жыццёвы лёс якіх лёг у аснову вобразаў мастацкіх твораў. Гэта Паўлюк Баграм, Рагвалод, Усяслаў Чарадзей, пан Юрага. Іх вобразы аўтар узбагачае вымыслам, аўтарскай фантазіяй, асабістым разуменнем гісторыі і характару героя.

Пісьменніца ўвасабляе ў творах тых герояў, якія жывуць ідэяй патрыятызму, змагаюцца за сваю нацыянальнасць, распаўсюджваюць асвету і шукаюць ісціну.

ЛІТАРАТУРА

1 Патава, В. Прадыслава [Тэкст] : аповесці і апавяданні / В. Патава. – Мн. : Беларусь, 1997. – 272 с.

2 Патава, В. За морам Хвалынскім [Тэкст] : аповесці і апавяданні / В. Патава. – Мн. : Маст. літ., 1989. – 351 с.

В. А. Крывануст (УА «ГДУ імя Ф. Скарыны»)

Навук. кір. А. А. Станкевіч,

д. ф. н., прафесар

МОЎНЫЯ СРОДКІ СТВАРЭННЯ ВОБРАЗА ЖАНЧЫНЫ Ў ПАЭЗІІ ЯЎГЕНІІ ЯНІШЧЫЦ

Яўгенія Янішчыц – выдатны майстар слова. Адным з асноўных вобразаў яе творчасці з'яўляецца вобраз жанчыны. Паэтэса атаясамлівае яго з вобразам каханья,

чымсьці бессмяротным, вечным: *Чакаю – скрозь! Чакаю – назаўжды / Таго, каго пазбыла. І кахаю* [1, с. 230].

Найбольш пашыранымі сродкамі ў стварэнні вобраза жанчыны з’яўляюцца эпітэты. У творах паэтэсы жанчына паказваецца дзіўнай, ласкавай, трывожнай, найўнай: *Яго кахала дзіўная жанчына, / Яму дарыла дзіўнае святло* [1, с. 86].

Аднак, менавіта жаночкасць вылучаецца Я. Янішчыц на першы план: *Не трэба кахаць мяне за рамяство, / Перш-наперш я проста жанчына* [1, с. 180].

Жанчына заўсёды можа прынесці сябе ў ахвяру дзеля каханага, яна зробіць усё, каб яе любы быў шчаслівы: *І калі ты мяне толькі паклікаеш, / Памру за цябе без энку. / Нашу я любоў да цябе вялікую / У сэрцы сваім маленькім* [1, с. 23]. Менавіта ў гэтым маленькім сэрцы і хаваецца гэтае вялікае, чыстае пачуццё, якое мы называем каханнем.

Я. Янішчыц адзначае, што жанчына па-сапраўднаму будзе шчаслівай толькі тады, калі пройдзе праз шматлікія пакуты, выпрабаванні: *Прыходзіць позна лепшая любоў, / Як за пакуты горкія адплата* [1, с. 174].

У раскрыцці вобраза жанчыны вялікую ролю адыгрываюць параўнанні. У большасці выпадкаў Я. Янішчыц параўноўвае жанчыну з мужчынам: *Між гордай цішынёй – / Я ўскрык. А Вы – маўчанне* [1, с. 227]; *Банальны мой сюжэт: / Я поле. Вы – нябёсы* [1, с. 227].

Самым пашыраным тыпам метафары з’яўляецца перанос уласцівасцей жывых істот на прадметы, паняцці: *Сэрца вясновае просіць любові* [1, с. 221]. Галоўнае для жанчыны – кахаць і быць каханай, таму яе сэрца заўсёды імкнецца да гэтага пачуцця.

Мужчынская лірыка... А ці не ў ёй, / Як чайка, крыляе жанчына? [1, с. 135]. Вобраз жанчыны – вечны. Ён быў, ёсць і будзе цэнтральным вобразам ва ўсе часы развіцця грамадства.

ЛІТАРАТУРА

1 Янішчыц, Я. Выбранае / Я. Янішчыц. – Мн. : Вышэйшая школа, 1998 – 271 с.

К. В. Лямешчанка (УА «ГДУ імя Ф. Скарыны»)

Навук. кір. А. А. Станкевіч,

д.ф.н., прафесар

ФІГУРЫ ПЕРАСТАНОЎКІ І ІХ СТЫЛІСТЫЧНАЯ РОЛЯ Ў ПАЭМАХ Я. КОЛАСА «СЫМОН-МУЗЫКА» І «НОВАЯ ЗЯМЛЯ»

Важным сродкам сінтаксічнай арганізацыі мовы з’яўляюцца фігуры перастаноўкі, якія перадаюць зменлівасць або рознакіраванасць моўных адзінак. Да такіх фігур належаць анакалуф, антыметабола, зеўгма, інверсія, парэнтэза, сегментацыя, сілепсіс, хіязм, эпіфраз і інш. Функцыя фігур перастаноўкі звязана з парушэннем сінтаксічнай ці лагічнай сувязі паміж словамі і фразамі, у выніку чаго адбываецца хуткая змена напрамкаў дзеяння, эмацыянальнага стану.

Своеасаблівым прыёмам моўнай выразнасці, сутнасць якога ў расчлянэнні сінтаксічнай структуры сказа, з’яўляецца парцэляцыя. Знешняя змена выказвання выклікае змену сэнсавую: ствараецца ўражанне паступовага, нарастаючага развіцця думкі. Парцэляваная канструкцыя, галоўным чынам, выконвае функцыю ўздзеяння. Часта парцэляцыя спрыяе больш інтэнсіўнаму выражэнню аўтарскіх адносін:

І Сымонка чуў і бачыў, Як крыўляліся дзядзькі, Ведаў, што ў сям’і ён значыў; Нават родныя бацькі Папракалі сына хлебам Пры абедзе за сталом [1, с. 277].

Функцыянальнай блізкасцю да парцэляцыі вызначаецца сегментацыя. Сегмент – частка сказа, вынесена ў прэпазіцыю, дзякуючы чаму дасягаецца эфект адчлянёнасці.